

МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
ОДЕСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ ІМЕНІ І. І. МЕЧНИКОВА

Кафедра соціальної психології

“ЗАТВЕРДЖУЮ”

Проректор з науково-педагогічної роботи

Майя НІКОЛАЄВА

вересня 2022 р.

РОБОЧА ПРОГРАМА НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

Психологія міжособистісної взаємодії

Рівень вищої освіти: Перший (бакалаврський)
Галузь знань: 05 «Соціальні та поведінкові науки»
Спеціальність: 052 Політологія
Освітньо-професійна програма: Політологія

ОНУ
2022

Робоча програма навчальної дисципліни «Психологія міжособистісної взаємодії». – Одеса: ОНУ, 2022. – 11 с.

Розробник: Анастасія КУРОВА, к. психол.н., доцент кафедри соціальної психології

Робоча програма затверджена на засіданні кафедри соціальної психології

Протокол № 1 від. "31" 08 2022р.

Завідувач кафедри _____ (Оксана КОНОНЕНКО)

Погоджено із гарантом ОПП «Політологія»

_____ (Марія МІЛОВА)

Схвалено навчально-методичною комісією (НМК)

Факультету психології та соціальної роботи

Протокол № 1 від. "31" 08 2022 р.

Голова НМК _____ (Маргарита КРЕМЕНЧУЦЬКА)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри соціальної психології

Протокол № 1 від. "29" серпень 2023р.

Завідувач кафедри _____ (Конюшенко О.)

Переглянуто та затверджено на засіданні кафедри _____

Протокол № ___ від. "___" _____ 20__ р.

Завідувач кафедри _____ (_____)

1. Опис навчальної дисципліни

Найменування показників	Галузь знань, спеціальність, спеціалізація, рівень вищої освіти	Характеристика навчальної дисципліни	
Загальна кількість: кредитів – 4 годин – 120	Галузь знань <u>05 Соціальні та поведінкові науки</u>	очна форма навчання	заочна форма навчання
змістових модулів –2	Спеціальність <u>052 Політологія</u> Рівень вищої освіти: <u>Перший (бакалаврський)</u>	Дисципліна вільного вибору ВБ 6.3	
		Рік підготовки:	
		2	2
		Семестр	
		3-й	3-й
		Лекції	
		20 год.	14 год.
		Практичні, семінарські	
		20 год.	—
		Лабораторні	
		Самостійна робота	
		80 год.	106
		Форма підсумкового контролю: <u>залік</u>	

2. Мета та завдання навчальної дисципліни

Мета: надання відповідних знань та висвітлення основних психологічних підходів до розуміння поняття «міжособистісна взаємодія», отримання практичних умінь встановлення міжособистісних відносин з метою ефективного їх використання в практичній діяльності, формування в студентів професійної самосвідомості щодо використання психологічних знань у діяльності.

Завдання:

- забезпечити засвоєння здобувачами основних теоретичних підходів до вивчення проблем комунікації та спілкування;
- сформулювати вміння аналізу смислів та змісту комунікаційних актів, розпізнання невербальної сигналізації та емоцій співбесідника;
- ознайомити студентів з найбільш поширеними методами аналізу міжособистісної взаємодії
- навчити здобувачів аналізувати зміст та смисл комунікаційних повідомлень.

Процес вивчення дисципліни спрямований на формування елементів наступних

компетентностей:

ЗК03. Здатність бути критичним і самокритичним.

ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК05. Здатність використовувати інформаційні та комунікаційні технології.

ЗК06. Здатність реалізувати свої права і обов'язки як члена суспільства, усвідомлювати цінності громадянського (вільногосподарського) суспільства та необхідність його сталого розвитку, верховенства права, прав і свобод людини і громадянина в Україні

СК09. Здатність презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень для фахівців та нефахівців.

Очікувані результати навчання. У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач повинен:

РН01. Розуміти предметну область, етичні та правові засади професійної діяльності.

РН03. Вміти критично мислити у сфері професійної діяльності.

РН04. Мати навички професійної комунікації.

РН06. Знати свої права та обов'язки як члена демократичного суспільства та використовувати їх у професійній діяльності.

РН16. Презентувати результати теоретичних і прикладних досліджень фахівцям і широкій аудиторії, засобом масової інформації, експертам з інших галузей знань.

У результаті вивчення навчальної дисципліни здобувач вищої освіти повинен

знати:

- основні теоретичні підходи до вивчення проблем міжособистісної взаємодії та комунікації;
- методи аналізу комунікативних актів та повідомлень, з особливостями конфліктної комунікації.

Вміти:

- аналізувати смисли та зміст комунікаційних актів;
- розпізнавати невербальну сигналізацію та емоції співбесідника;
- вступати в міжособистісну комунікацію та аналізувати зміст комунікаційних повідомлень.

3. ЗМІСТ НАВЧАЛЬНОЇ ДИСЦИПЛІНИ

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1. СПІЛКУВАННЯ ЯК ВИД КОМУНІКАЦІЇ.

Предмет, завдання психології міжособистісної взаємодії та спілкування як розділу психології. Загальна характеристика міжособистісної взаємодії. Ефективність

спілкування. Властивості особистості, які забезпечують ефективність міжособистісної взаємодії. Комунікативні емоційні стани. Вікові та гендерні особливості спілкування.

ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.МІЖОСОБИСТІСНІ ВІДНОСИНИ В ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ.

Форми впливу на співрозмовника. Маніпуляція. Міжособистісні відносини та взаєморозуміння. Конфліктні ситуації в процесі спілкування.

4. Структура навчальної дисципліни

Назви змістових модулів і тем	Кількість годин									
	Очна форма					Заочна форма				
	Усього	у тому числі				Усього	у тому числі			
		л	п/с	лаб	ср		л	п/с	лаб	ср
1	2	3	4	5	6	8	9	10	11	12
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 1.СПІЛКУВАННЯ ЯК ВИД КОМУНІКАЦІЇ.										
Тема 1. Загальна характеристика міжособистісної взаємодії.	14	2	2		10	16	2			14
Тема 2. Ефективність спілкування.	10	2	2		6	8				8
Тема 3. Властивості особистості, які забезпечують ефективність міжособистісної взаємодії.	10	2	2		6	8				8
Тема 4. Комунікативні емоційні стани.	14	2	2		10	16	2			14
Тема 5. Вікові та гендерні особливості спілкування.	16	2	2		12	18	2			16
Разом за змістовим модулем 1	64	10	10		44	66	6			60
ЗМІСТОВИЙ МОДУЛЬ 2.МІЖОСОБИСТІСНІ ВІДНОСИНИ В ПРОЦЕСІ СПІЛКУВАННЯ.										
Тема 6. Форми впливу на співрозмовника.	10	2	2		6	10	2			8
Тема 7. Маніпуляція.	10	2	2		6	10	2			8
Тема 8. Міжособистісні відносини та взаєморозуміння	18	2	4		12	16	2			14
Тема 9. Конфліктні ситуації при діловому та публічному спілкуванні.	18	4	2		12	18	2			16
Разом за змістовим модулем 2	56	10	10		36	54	8			46
Разом	120	20	20		80	120	14			106

5. Теми семінарських занять

Семінарські заняття не передбачені.

6. Теми практичних занять

№ з/п	Назва теми	Кількість годин	
		очне	заочне
1.	Спілкування як соціальна потреба. Методика «Потреба в спілкуванні».	2	
2.	Афіліація як соціальна потреба.	2	
3.	Невербальне спілкування. Діагностика міміки та жестів.	2	
4.	Діагностика станів та намірів людей за допомогою невербальної комунікації.	2	
5.	Комунікативні емоційні стани.	2	
6.	Методика В. В. Бойко «Діагностика рівня емпатії»	2	
7.	Комунікативний рівень особистості. Опитувальник В.Ф. Ряховського	2	
8.	Поведінка співрозмовника в конфліктах	4	
9.	Оцінка засобів реагування в конфліктах. Методика К.Н. Томаса.	2	
	Разом:	20	

7. Теми лабораторних занять

Лабораторні заняття не передбачені.

8. Самостійна робота

Самостійна робота включає роботу з навчально-методичною літературою та виконання самостійних завдань: складання реферату та написання есе, підготовку презентацій, складання кросвордів за темою та практичних завдань.

№ з/п	Назва теми/види завдань	Кількість годин	
		очне	заочне
1.	Психологія спілкування у професійній діяльності психолога (есе)	10	14
2.	Ефективність спілкування. Психологічні рекомендації (доповідь-презентація)	6	8
3.	Методика вивчення темпераменту (опитувальник Г.Айзенка) (практичне завдання)	6	8
4.	Афективна функція спілкування (доповідь-презентація)	10	14
5.	Методика В. В. Бойко «Діагностика рівня емпатії» (практичне завдання). Складання кросворда за темою.	12	16
6.	Психологічні рекомендації протидії впливу під час розмови (реферат)	6	8
7.	Вплив на співрозмовника за допомогою маніпуляції (реферат)	6	8
8.	Комунікативний рівень особистості. Опитувальник В.Ф. Ряховського (практичне завдання)	12	14
9.	Ділове та публічне спілкування (реферат)	12	16
	Разом	80	106

9. Методи навчання

У процесі вивчення навчальної дисципліни використовуються наступні методи навчання:

- словесні методи: лекція, пояснення, дискусія;
- наочні методи: презентація, ілюстрація, демонстрація;
- методи формування практичних умінь і особистісних якостей: виконання практичних завдань, дискусії, підготовка презентацій і здійснення виступів перед аудиторією.

10. Форми контролю і методи оцінювання (у т.ч. критерії оцінювання результатів навчання)

При вивченні навчальної дисципліни здійснюється поточний, періодичний та підсумковий контроль.

Поточний контроль проводиться з метою визначення рівня підготовленості студента з певних тем, розділів робочої навчальної програми, якості виконання конкретних завдань та здійснюється впродовж семестру під час проведення аудиторних занять (лекції, практичні заняття) та при виконанні самостійної роботи.

Об'єктом поточного оцінювання є:

- програмний матеріал, який викладається на лекціях;
- питання і проблеми, що обговорюються та відпрацьовуються на практичних заняттях;
- програмний матеріал для самостійного вивчення, який передбачений робочою програмою та включає індивідуальні завдання: реферати, есе, презентації, практичне завдання.

Періодичний контроль передбачає усне опитування за вивченими темами змістового модуля.

Форма підсумкового контролю – залік. Залік виставляється за результатами роботи здобувача впродовж усього семестру. Підсумкова оцінка визначається як проста сума балів за результатами поточного контролю за 100-бальною шкалою.

Здобувач одержує підсумкову оцінку за залікову навчальну дисципліну, якщо за результатами поточного контролю він набрав 60 і більше балів.

Якщо за результатами поточного контролю здобувач набрав менше 60 балів, він повинен виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів одержати відповідну кількість залікових балів із дисципліни.

Якщо за результатами поточного контролю здобувач набрав 60 і більше балів, проте хоче поліпшити свій підсумковий результат, він також може виконати залікове завдання і з урахуванням його результатів підвищити свою підсумкову оцінку з дисципліни.

Критерії оцінювання під час аудиторних занять

Оцінка	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Відмінно (10 балів за тему)	Оцінюється робота здобувача, який у повному обсязі володіє навчальним матеріалом, вільно, самостійно та аргументовано його викладає, вільно послуговується науковою термінологією, наводить аргументи на підтвердження власних думок, здійснює аналіз та робить висновки, залучає до підготовки як основну, так і додаткову літературу (монографії, періодичні видання, першоджерела, тощо).
Добре (8 балів за тему)	Оцінюється робота здобувача, який достатньо повно володіє навчальним матеріалом, обґрунтовано його викладає, послуговується науковою термінологією, залучає основну і додаткову літературу.
Задовільно (7 балів за тему)	Оцінюється робота здобувача, який відтворює значну частину навчального матеріалу, висвітлює його основний зміст, виявляє елементарні знання окремих положень. Не здатний до глибокого, всебічного аналізу, допускає істотні неточності та помилки.

Незадовільно можливістю відпрацювання балів за тему)	3 (6)	Оцінюється робота здобувача, який не володіє навчальним матеріалом у достатньому обсязі, проте фрагментарно, поверхово (без аргументації та обґрунтування) викладає окремі питання навчальної дисципліни.
---	----------	---

Критерії оцінювання самостійної роботи

Вид	Максим к-сть балів	Критерії оцінювання навчальних досягнень
Презентація	2	здатність студента презентувати доповідь відповідно змісту навчального матеріалу та супроводити її оригінальним візуальним представленням.
Реферат	2	здатність здійснювати узагальнення на основі опрацювання теоретичного матеріалу та відсутність помилок при оформленні цитування й посилань на джерела; продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови.
Есе	2	здатність продемонструвати розвиток власної думки, зосереджений на обговорюваній проблемі висловлювання; продемонструвати дотримання лексичних, фразеологічних, граматичних і стилістичних норм української літературної мови.
Практичне завдання	3	Самостійність та змістовність виконання практичного завдання. Його відповідність поставленим цілям.
Складання кросвордів за темою	1	здатність продемонструвати розвиток власної думки та креативність

11. ПИТАННЯ ДЛЯ ПІДСУМКОВОГО КОНТРОЛЮ

1. Поняття спілкування в психології. Основні функції та цілі спілкування.
2. Комунікативна функція спілкування. Засоби вербальної комунікації.
3. Комунікативна функція спілкування. Невербальна комунікація.
4. Значення і сенс мовного висловлювання. Побудова мовного висловлювання.
5. Сміслові бар'єри в спілкуванні: поняття, причини, шляхи та способи їх попередження.
6. Слухання як змістовна частина спілкування. Причини труднощів слухання.
7. Особливості невербальної комунікації та її значення. Характеристика основних систем невербальної комунікації.
8. Види жестів і критерії їх розуміння.
9. Організація простору в спілкуванні. Види дистанцій. Проксимальне спілкування.
10. Поняття ефекту ореолу і психологічні чинники, що його викликають.
11. Стереотипи в спілкуванні: поняття, види, причини поширення.
12. Поняття, види і функції установки в спілкуванні.
13. Причини і фактори виникнення соціальних установок.
14. Поняття психологічної маніпуляції в міжособистісній взаємодії.
15. Маніпуляційна поведінка в спілкуванні: її причини, зміст, способи реалізації, характеристики, наслідки.
16. Імперативні форми впливу на людину. Приклади.
17. Неімперативні форми впливу на людину. Приклади.

18. Способи протистояння небажаному впливу в спілкуванні.
19. Конфлікти в спілкуванні: поняття, психологічні причини.
20. Конфлікт та конфліктна ситуація (різність понять).
21. Види і функції конфліктів.
22. Стратегії поведінки людей в конфліктних ситуаціях.
23. Етапи розвитку міжособистісного конфлікту.
24. Публічні виступи. Види та загальна характеристика.
25. Ділове спілкування. Стилі керівництва.
26. Педагогічне спілкування. Педагогічний такт. Ефективність спілкування.
27. Міжособистісні відносини. Загальна характеристика, класифікація, види.
28. Афіліація як потреба у контактах з іншими людьми.
29. Соціальна перцепція як суб'єктивне сприйняття іншої людини.
30. Вікові особливості спілкування у різні періоди.
31. Особливості спілкування у дитячому ранньому та дошкільному віці.
32. Особливості спілкування у шкільному віці.
33. Особливості спілкування у підлітковому та юнацькому віці.
34. Статеві особливості спілкування (коло спілкування, стилі спілкування).
35. Ефективність спілкування.
36. Фактори та властивості особистості, які обумовлюють ефективність спілкування.
37. Загальна характеристика «рефлексивного» слухання.
38. Комунікативні емоційні стани. Загальна характеристика.
39. Основні причини виникнення сорому та його прояв в онтогенезі.
40. Сутність поняття «провина» та її структура.

12. Розподіл балів, які отримують студенти

Поточний та періодичний контроль									Сума балів	
Змістовий модуль №1					Змістовий модуль № 2					Індивідуальне самостійне завдання
T1	T2	T3	T4	T5	T6	T7	T8	T9	10	100
10	10	10	10	10	10	10	10	10		
50					40					

T1, T2, T3, T4 – теми змістових модулів

Шкала оцінювання: національна та ECTS

Сума балів за всі види навчальної діяльності	Оцінка ECTS	Оцінка за національною шкалою	
		для екзамену, курсового проекту (роботи), практики	для заліку
90 - 100	A	відмінно	зараховано
85-89	B	Дуже добре	
75-84	C	Добре	
70-74	D	Задовільно	
60-69	E	Допустимо	
35-59	FX	незадовільно з можливістю повторного складання	не зараховано з можливістю повторного

			складання
0-34	F	незадовільно з обов'язковим повторним вивченням дисципліни	не зараховано з обов'язковим повторним вивченням дисципліни

13. Навчально методичне забезпечення

Робоча програма навчальної дисципліни; Силабус;
Мультимедійні презентації.

14. Рекомендована література

Основна

1. Волошенко М.О., Азаркіна О.В. Психологія професійного спілкування. Гельветика. 2021. 280 с.
2. Долинська Л.В., Темрук О.В. Особистісне професійне зростання: психологічні тренінги. Навч. посібник. Рек. ВР НПУ ім. М.П. Драгоманова. 2021. 560 с.
3. Долинська Л.В., Матяш-Заяц Л.П. Психологія конфлікту. Навч. посібник. Реком. МОН України. 2022. 304 с.
4. Кайдалова Л.Г., Пляка Л.В. Психологія спілкування: навчальний посібник. Х. 2011. 132 с.
5. Лисянська Т.М. Педагогічна психологія. Навч. посібник. Рек. МОН України. К. 2022. 264 с.
6. Прибутько П.С. Конфліктологія: навч. посібник: рекомендовано МОН/П.С. Прибутько. – К.: КНТ, 2011. – 136 с.
7. Приходько Ю.О. Практична психологія: Введення у професію. Навч. пос. 3-тє вид., доповнене. Рек. МОНУ. 2022. 260 с.
8. Скрипченко О.В., Долинська Л.В. Загальна психологія. Підпучник. К. 2022. 464 с.

Додаткова

1. Garrison D. R., Archer W. A transactional perspective on teaching and learning : a framework for adult and higher education. - European Association for Research on Learning and Instruction. - Amsterdam ;New York:Pergamon,2000.
2. Sharkin B.S. College students in distress: a resource guide for faculty, staff, and campus community. -New York: Haworth Press, 2006.
3. Борисюк А.С. Негативні чинники професійної ідентифікації майбутнього фахівця / А. С. Борисюк // Науковий вісник Миколаївського державного університету імені В. О. Сухомлинського: збірник наукових праць. Серія «Психологічні науки» [за ред. С. Д. Максименка, Н. О. Євдокимової]. – Т. 2. – Вип. 8. – Миколаїв : МНУ імені В. О. Сухомлинського, 2012. – С. 43-48.
4. Дідик Н.М. Особливості розвитку особистісної зрілості майбутніх психологів /Н.М.Дідик//Актуальні проблеми практичної психології. – Херсон, 2009. – С.349-358.
5. Злобіна О.Г. Практики життєконструювання: до питання про проблемні ситуації в методології конструювання реальностей/ О.Г.Злобіна //Психологія особистості. Науковий журнал. – 2011. - №1(2). - С. 159-164.
6. Курова А.В., Крюкова М.А. Геронтологічні аспекти комунікації/ А.В. Курова, М.А. Крюкова // Габітус. Одеса 2020. – Випуск 19. (Фахове видання. Серія «Психологія»). – Випуск 19. – С. 140-145.
7. Максименко С.Д., Забродський М.М. Технологія спілкування (комунікативна компетентність учителя: сутність шляхи формування). С.Д., Максименко М.М. Забродський – К., 2005.

8. Татенко В.О. Суб'єктно-вчинкова парадигма в сучасній психології / В.О. Татенко // Людина. Суб'єкт. Вчинок: Філософсько-психологічні студії / За заг. ред. В.О. Татенка. — К.: Либідь, 2006. — С 316-358.
9. Філоненко М.М. Психологія спілкування : Підруч. для вищ. навч.закл./ М.М.Філоненко. - К.: Центр учбової літератури, 2008. - 224с.
10. Цимбалюк І.М. Психологія спілкування: навч. посіб./ І.М. Цимбалюк. — К.: Професіонал, 2004. — 304с.

15. ЕЛЕКТРОННІ ІНФОРМАЦІЙНІ РЕСУРСИ

1. <http://nbuv.gov.ua>
2. <http://appsychology.org.ua/index.php/ua/dlia-avtoriv>
3. <https://www.apa.org/pubs/journals/amp/>
4. <https://www.tandfonline.com/toc/vsoc20/current>
5. <https://onlinelibrary.wiley.com/journal/20448309>
6. Електронна бібліотека. — URL: <http://www.info-library.com.ua/>
7. Journal of Personality and Social Psychology [Електронний ресурс] — Режим доступу: <http://psycnet.apa.org/index.cfm?fa=browsePA.volumes&jcode=psp>.